

REPUBLIKA HRVATSKA
DJEČJI VRTIĆ IVANKOVO
Upravno vijeće

KLASA: 601-03/24-01/09
URBROJ: 2196-15-2/1-24-1
Ivankovo, 9. listopada 2024.

KURIKULUM DJEČJEG VRTIĆA IVANKOVO

Ivankovo, listopad 2024.

ŽUPANIJA: Vukovarsko-srijemska

MJESTO: Ivankovo

ADRESA: Rojičani 85 a, Ivankovo

TELEFON: 099/535-20-56

MATIČNI BROJ: 01088017

OIB: 98 973963947

OSNIVAČ: Općina Ivankovo

GODINA OSNIVANJA: 1995.

RAVNATELJICA: Rosana Knežević, mag. praesc. educ.

Na temelju članka 15. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju i članka 63. Statuta Dječjeg vrtića Ivankovo, Upravno vijeće je na 54. sjednici održanoj 9. listopada 2024., na prijedlog ravnateljice, donijelo Kurikulum Dječjeg vrtića Ivankovo.

Predsjednica Upravnog vijeća
Ivana Vučevac Mrković, mag. ing. el.

Sadržaj

1. UVOD	9
1.1. O nama	9
1.2. Načela i ciljevi	10
2. KURIKULUM DJEČJEG VRTIĆA IVANKOVO	11
2.1. Vizija	11
2.2. Misija	11
2.3. Strategija učenja	12
2.4. Prostorno-materijalni kontekst	12
2.5. Vremenski kontekst	12
2.6. Komunikacijski kontekst	13
2.7. Suradnja s roditeljima i s lokalnom zajednicom	14
3. PROGRAMI	15
3.1. Redoviti program	15
3.1.1. Ciljevi redovitih programa	15
3.1.2. Namjena programa	16
3.1.3. Način realizacije	16
3.1.4. Način vrednovanja	16
3.2. Program predškole	17
3.2.1. Ciljevi programa	17
3.2.2. Namjena programa	17
3.2.3. Način vrednovanja	17
3.3. Program katoličko-vjerskog odgoja	17
3.3.1. Način realizacije	17
3.3.2. Teme vjerskog odgoja kroz godinu	18
3.3.3. Način vrednovanja	18
3.4. Program unaprjeđivanja proces prilagodbe	18
4. VANJSKI PROSTOR U FUNKCIJI INTEGRIRANOGUČENJA	19
4.1. Cilj	19
4.2. Očekivani rezultati	19
5. PRAĆENJE, DOKUMENTIRANJE I INDIVIDUALNO PLANIRANJE KAO BITAN SEGMENT RADA ODGOJITELJA	20
5.1. Očekivani rezultati	20
6. OBOGAĆIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA	21
6.1. Očekivani rezultati	21
7. PROJEKTNO PLANIRANJE	22
7.1. Konceptija rada na projektu prema autoricama L. Katz i S. C. Chard	22

8. DIJETE U PROJEKTU	24
8.1. Dijete kao istraživač, mislilac, znanstvenik u projektu	24
8.2. Učenje djeteta kao konstruiranje znanja.....	25
8.3. Osiguranje podrške djetetu u „zoni sljedećeg razvoja“.....	26
8.4. Poticanje djece na suradničko učenje tijekom projekta.....	26
8.5. Aktivnosti djece tijekom rada na projektu.....	27
9. ODGOJITELJ U PROJEKTU	29
9.1. Izravno i neizravno sudjelovanje odgajatelja u aktivnostima djece	29
10. POTICAJNO OKRUŽENJE I MATERIJALI U	31
PROJEKTU	31
10.1. Okruženje kao podloga za oblikovanje projekta	31
10.2. Materijali za rad na projektu	32
11. DOKUMENTIRANJE PROCESA UČENJA DJECE TIJEKOM	33
PROJEKTA	33
12. VREDNOVANJE POSTIGNUĆA – EVALUACIJA	35
12. 1. Poticanje djece na samovrednovanje vlastitog učenja, komunikacije i	36
suradnje u aktivnostima učenja	36
13. ETIČKI KODEKS.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.

1. UVOD

Kvaliteta odgoja i obrazovanja za svu djecu u Republici Hrvatskoj određena je kao cilj i načelo hrvatske odgojno-obrazovne politike koja je prepoznala potrebu za osuvremenjivanjem rada u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja prihvaćajući kurikulumski pristup kako bi se odgovorilo razvojnim potrebama hrvatskog društva, imajući u vidu i europski i svjetski kontekst.

Dječji vrtić je posebno mjesto koje igra ključnu ulogu u ranom razvoju djece. To je prvi korak na obrazovnom putu, gdje se djeca susreću s novim iskustvima, prijateljima i znanjima. Dječji vrtić Ivankovo je odgojno-obrazovna ustanova u kojoj se stvara sigurno i poticajno okruženje koje omogućava djeci da istražuju, igraju se i uče kroz različite aktivnosti. Osnovna svrha vrtića je podržati i poticati cjelokupan razvoj djeteta – tjelesni, emocionalni, socijalni i kognitivni. Temeljne vrijednosti Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje proizlaze iz opredijeljenosti hrvatske obrazovne politike za cjeloviti osobni razvoj djeteta. U radu s djecom u vrtiću osuvremenjuje se humanistički razvojni pristup organizacijom razvojno primjerene prakse, podržavajući individualni pristup svakom djetetu, slobodu izbora aktivnosti i partnerstvo s roditeljima. U skladu s tim razvijamo vrtić kao mjesto cjelovitog razvoja i učenja djeteta.

1.1. O nama

Dječji vrtić Ivankovo čine tri područna objekta:

- Područni objekt Izvor, Rojičani 85a, Ivankovo
- Područni objekt Sunce, Grac 60, Ivankovo
- Područni objekt Pčelica, J. J. Strossmayera 19 a, Retkovci.

U Područnom objektu Izvor smješteno je 5 odgojno-obrazovnih skupina od 1 do 3 godine, kapaciteta za 60-ero djece, u Područnom objektu Sunce smješteno je 5 odgojno-obrazovnih skupina od 3 do 7 godina, kapaciteta za 100 djece. U Područnom objektu Pčelica smještene su 2 odgojno-obrazovne skupine od 3 do 7 godina, kapaciteta za 40-ero djece.

U radu s djecom osuvremenjuje se humanistički razvojni pristup organizacijom razvojno primjerene prakse, podržavajući individualni pristup svakom djetetu, slobodu izbora aktivnosti i partnerstvo s roditeljima. U skladu s tim razvijamo vrtić kao mjesto cjelovitog razvoja i učenja djeteta.

U ranom i predškolskom periodu možemo govoriti o razvojnim koncepcijama djeteta koje proizlaze iz njegovih razvojnih obilježja i manifestiraju se u njegovom ponašanju. Rane razvojne kompetencije pretpostavka su razvoja novih kompetencija u školi, a čini ih kombinacija različitih sposobnosti, znanja, vještina i stavova.

Njihovu određenu razinu djeca trebaju steći i moći pokazati kao ishod odgojno-obrazovnog rada.

1.2. Načela i ciljevi

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u našoj ustanovi temeljen je na Konceptiji razvoja predškolskog odgoja, Programskom usmjerenju odgoja i obrazovanja predškolske djece(1991.), Prijedlogu koncepcije ranog obrazovanja (2002.), Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19, 57/22, 101/23) i Konvenciji o pravima djeteta (2001.). Godine 2015. dobiva se uporište u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje i njime utvrđenim načelima.

Načela Dječjeg vrtića Ivankovo proizašla iz Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje su:

- pristup usmjeren na razvoj kapaciteta svakog pojedinog djeteta
- fleksibilnost odgojno obrazovnog procesa u vrtiću
- partnerstvo vrtića s obiteljima i širom zajednicom
- spremnost za kontinuirano učenje i unaprjeđivanje prakse.

Ostvarivanje ciljeva zacrtanih Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje provodi se definiranjem i realizacijom cilja.

Kurikuluma našeg vrtića: osigurati izazove koji će omogućiti raznolikost iskustva u kojima će djeca uz vlastitu aktivnost stjecati znanja o svijetu koji ih okružuje.

2. KURIKULUM DJEČJEG VRTIĆA IVANKOVO

Kurikulum našeg vrtića odnosi se na važne sastavnice: za dijete, za roditelje i ukupno ozračje.

Za dijete:

- sigurnost svakog djeteta
- samopouzdanje i samopoštovanje djeteta
- sposobnost razumijevanja vlastitih potreba (tjelesnih, emocionalnih, spoznajnih, socijalnih, komunikacijskih i sl.)
- sposobnost razumijevanja i uvažavanja potreba drugih
- uspostavljanje kvalitetnih odnosa s drugom djecom i odraslima (sudjelovanje, pregovaranje, rješavanje sukoba, razumijevanje i poštivanje različitosti među ljudima)
- istraživanje i razvijanje kompetencija o samostalnosti u obavljanju aktivnosti (samostalnost djetetova djelovanja, mišljenja i odlučivanja), usvajanje i praktična uporaba pojmova i predodžbi kojima dijete razumije i objašnjava sebe, svoje ponašanje i izbore, stjecanje i razvoj vještina učenja (povezivanja sadržaja, logičkoga mišljenja, argumentiranja, zaključivanja i rješavanja problema), osiguravanje kvalitetne prilagodbe trenutačnom okruženju i kvalitetno osposobljavanje za izazove koji očekuju dijete (primjerice, polazak u školu) – mogućnost prilagodbe novim, promjenjivim okolnostima
- sposobnost odgovornog ponašanja u okružju (prirodnom i materijalnom)
- življenje i učenje prava djeteta
- dobrobit i radost svakog djeteta.

Za roditelje:

- podrška obitelji u području kvalitetne afirmativne roditeljske uloge
- usklađeno međusobno partnersko djelovanje vrtić – obitelj
- zadovoljstvo roditelja – za prostorno, materijalno i vremensko okruženje
- prihvaćanje, njegovanje i razvijanje vrijednosti obitelji, zajednice i društva.

Za ozračje:

- organizacija prostora koji je funkcionalan, siguran, usmjeren na promoviranje susreta, komunikaciju i interakciju; omogućava distanciranje djeteta iz grupnih zbivanja i pravona privatnost
- bogata ponuda raznovrsnih, razvojno primjerenih i stalno dostupnih materijala koji potiču aktivnu konstrukciju znanja.

2.1. Vizija

„Vrtić kao mjesto kvalitetnog življenja i učenja djece i odraslih.“

2.2. Misija

„Kreiramo vrtić u kojem se stvara uspješna zajednica ravnopravnih sudionika koji zajednički unaprjeđuju odgojno-obrazovnu praksu.“

2.3. Strategija učenja

Odgajno-obrazovni rad provode odgojitelji uz dobro poznavanje potreba djece, njihovih individualnih potencijala koji se odnose na razvoj temeljnih kompetencija: znanja, vještina, inovativnosti, kritičkog mišljenja, estetskog vrednovanja, odgovornosti, odnosa prema drugima i okolini. Djetetu je igra osnovni model za učenje i cjeloviti razvoj.

Kroz otvoren didaktičko-metodički sustav djeci i odgojnim djelatnicima omogućuje se sloboda u izboru sadržaja, metoda i oblika rada, a to je preduvjet razvoja kreativnog mišljenja, autonomije i odgovornosti. Zadaća odraslih je pružati odgovarajuće poticaje i inicirati suradničko učenje.

Aktivno i suradničko učenje djece potičemo kroz kontinuirano stvaranje primjerenog i poticajnog okruženja u kojem prevladavaju pozitivne društvene interakcije i povjerenje. Takvo okruženje stimulirajuće je i za razvoj socijalnih vještina i kompetencija. Stvarajući prostorni i materijalni kontekst, socio-emocionalni i sl., odgojitelji kroz strategije podrške podržavaju suradničko učenje djece.

Važno je naglasiti da dijete u procesu aktivnog učenja samo inicira aktivnosti na temelju vlastitih interesa, bira materijale i odlučuje što će s njima činiti. Na taj način u procesu aktivnog istraživanja materijala dijete ima direktno iskustvo manipuliranja, preoblikovanja i kombiniranja te se koristi svim osjetilima i svoje iskustvo verbalizira.

Strategije podrške provode se kroz:

- prostorno materijalni kontekst
- vremenski kontekst
- komunikacijski kontekst.

2.4. Prostorno-materijalni kontekst

Poticajno i obogaćeno materijalno okruženje omogućuje djeci slobodan izbor aktivnosti i pritom zadovoljava njihove različite interese i razvojne razine te omogućuje međusobno stupanje u interakciju.

Prostor za igru djece odgojitelj organizira u jasno prepoznatljive centre aktivnosti koji su djeci privlačni i ugodni za boravak i daje im osjećaj topline i sigurnosti.

Materijali za igru su složeni u razini i na dohvat djece, primjereni su razvojnim kompetencijama i interesima djece, čisti su, estetski vrijedni i sigurni.

Različite socijalne interakcije u manjim i većim skupinama omogućujemo djeci pravilno strukturirani prostor sobe dnevnog boravka kroz raspored centara. Pri tom nudimo priliku za osamu djeteta i njegovu samostalnu aktivnost. Bogata ponuda djetetovih zanimljivih i konkretnih materijala potiče dijete na aktivno konstruiranje znanja – učenje činjenjem.

Dostupnost, raznovrsnost i količina materijala pomaže u razvoju neovisnosti i autonomije učenja djeteta.

2.5. Vremenski kontekst

Zbog usklađivanja djetetovih potreba, interesa, biološkog ritma i rutine, organizacija vremenskog konteksta je fleksibilna.

Osnovno načelo u promišljanju vremenskog konteksta je da svaki trenutak življenja djeteta u vrtiću ima jednak odgajno-obrazovni potencijal.

2.6. Komunikacijski kontekst

Poticanje socio-emocionalnog razvoja kao temelja kompetentnog djeteta odgojitelj kroz vođenu komunikaciju njeguje i razvija empatijom. Tako slijedi djetetove individualne potrebe i inicijativu. Odgojitelj u interakciji s djetetom njeguje ne direktivni stav.

Promatrajući i prateći djetetovo ponašanje, njegovu verbalnu i neverbalnu komunikaciju, odgojitelj je djetetu emotivno dostupan, komunicira s njim pružajući mu ohrabrenje i podršku, prijateljstvo, prema potrebi i utjehu te razvija bliskost i privrženost pritom uvažavajući sigurnost svakog djeteta.

Odgojitelj svojom zainteresiranošću i entuzijazmom podržava djetetovu prirodnu potrebu za istraživanjem, upoznavanjem i razumijevanje svog okruženja. Verbalizira djetetove postupke, postavlja otvorena i poticajna pitanja, dijeli optimistična opažanja o svemu što nas okružuje. Razvoj mašte i stjecanje novih spoznaja i iskustava odgojitelj razvija pokazujući poštovanje i radosno zanimanje za sve što kod djeteta izaziva čuđenje i divljenje.

Odgojitelj usmjerava i po potrebi modificira ponašanje djeteta tako da mu daje jasne upute, objašnjava posljedice ponašanja, dogovara jasna pravila verbalnim i neverbalnim putem daje jasne povratne informacije. Na taj način kod djeteta razvija sposobnost samoregulacije ponašanja.

Odgovornost i učinkovitost u ustanovi za rani odgoj i obrazovanje raspodijeljena je na sve sudionike odgojno-obrazovnog procesa koji su odgovorni za njezino ukupno djelovanje i kvalitetu:

- pravovremena i profesionalna komunikacija u svakodnevnom radu
- kvalitetni odnosi na svim razinama čije je načelo prihvaćanje i razumijevanje svakog pojedinca
- kvaliteta međuljudskih odnosa koja podržava pozitivno ozračje koje pridonosi kvalitetnom provođenju procesa
- suradnja svih zbog pravovremenosti zadovoljavanja djetetovih potreba
- suradnja svih u osiguravanju adekvatnih prostornih, materijalnih, sigurnosnih i zdravstveno-higijenskih uvjeta.

Suradnja svih u osiguravanju poticajnog ozračja za dijete.

Suradničko ozračje u vrtiću važan je preduvjet razvoja zajedničke odgovornosti za cjelokupan odgojno-obrazovni proces.

Cjelokupna komunikacija i sve odgojno-obrazovne intervencije odgojitelja trebaju održavati poštovanje djece, njihovih prava i potreba.

Socijalna kompetencija i uspješna komunikacija nužan su alat za funkcioniranje u svim aspektima svakodnevnog života, a u socijalnom, zahtjevnim uvjetima odgojiteljske struke, te suvještine preduvjet uspješnog i djelotvornog rada.

Stručan i profesionalno kompetentan odgojitelj osviješten je o važnosti dijaloga i socijalnihkompetencija.

Unaprjeđivanje kvalitete odgojno-obrazovnog rada usmjereno je na zajedničko unaprjeđivanje komunikacijskih kompetencija.

Ove pedagoške godine intenzivirat će se rad na komunikaciji i suradničkoj kulturi svih djelatnika vrtića. Unaprjeđivanje komunikacijskih kompetencija svih sudionika odgojno-obrazovnog rada provodit će se u odnosu na: odgojitelje, sve djelatnike vrtića i roditelje.

2.7. Suradnja s roditeljima i s lokalnom zajednicom

Glavni cilj suradnje s roditeljima je poticanje osjetljivosti za potrebe obitelji, jačanje podrške roditeljima u stjecanju roditeljskih kompetencija te razvijanje partnerskih odnosa s roditeljima kroz intenzivnu suradnju obitelji i vrtića.

U Programskom usmjerenju odgoja i obrazovanja predškolske djece (1991.), Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture RH, 7/8, Zagreb, predškolski odgoj u vidu razvoja djeteta kao cjelovitog, aktivnog i znatiželjnog bića, trebao bi biti usmjeren na „što veće povezivanje obiteljskog i izvan obiteljskog odgoja djeteta, određenu srodnost izvan obiteljskog s dobrim obiteljskim odgojem te potrebu čvršće suradnje.

“Dječji vrtić je dužan: stvarati primjerene uvjete za rast i razvoj svakog djeteta, dopunjavati obiteljski odgoj i svojom otvorenošću uspostaviti djelatnu suradnju s roditeljima i neposrednim dječjim okruženjem“. (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, Narodne novine, br. 10/97, 107/07, 94/13, 98/19, 57/22, 101/23, članak 16, stavak 1).

Za kvalitetno provođenje programa važno nam je uključivanjem djeteta u naše programe uključiti i njegovu obitelj te razvijati partnerske odnose vrtića i obitelji. Takvi odnosi pružaju djeci kvalitetne i raznovrsne poticaje, kvalitetnu komunikaciju, boljerazumijevanje svakog djeteta i zadovoljavanje njegovih potreba, interesa i osjećaja. U tom smislu važno je:

- kontinuirano harmoniziranje obiteljskih i vrtićkih odgojnih utjecaja na dijete
- intenzivirati timski rad na izradi pisanih stručno promidžbenih materijala (letci za roditelje, stručni članci, web stranica)
- sustavno i planski provoditi stalne i povremene aktivnosti sa svrhom promoviranja određenih postignuća, segmenata rada ili vrtića kao cjeline te partnerskog uključivanja obitelji i lokalne zajednice u obogaćivanju programa i rješavanja problemskih situacija.

3. PROGRAMI

Vrtićkim kurikulumom utvrđen je okvirni plan i program rada kroz redovne i posebne programe (cjelodnevne i kraće).

Programi odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi polaze od stvarne potrebe djeteta kao cjelovite dinamične osobnosti koja je u stalnoj interakciji s fizičkim i društvenim okruženjem, a to je bitan čimbenik djetetovog razvoja.

Ciljevi programa potiču razvoj svih aktualnih i potencijalnih sposobnosti djeteta, razvijaju pojedinačne programe s ciljem razvoja djetetovih sposobnosti.

3.1. Redoviti program

Redoviti program se provodi u Ivankovu i Retkocima.

Program i organizacija rada u našem vrtiću temelje se na razvojno-primjerenom kurikulumu usmjerenom na dijete i humanističkoj koncepciji razvoja predškolskog odgoja, što znači:

- pažljivo i bogato strukturirano okruženje i poticajna materijalna sredina koja doprinosi razvoju dječjeg učenja, kreativnosti i stvaralaštvu
- poznavanje zakonitosti rasta i razvoja djeteta u skladu s čim stručni djelatnici planiraju svoj rad
- učenje je interaktivan proces koji uključuje djecu, odrasle, kao i čitavo društveno okruženje
- poticanje partnerskog odnosa s roditeljima kao najvišeg oblika suradnje u ostvarivanju zajedničkog cilja – optimalnog razvoja djeteta
- poticanje tolerancije prema različitostima i uvažavanje prava sve djece (poticati uključivanje i socijalizaciju djece sa teškoćama u razvoju u život i rad ustanove)
- kontinuirano stručno usavršavanje kao potreba podizanja stručne kompetencije za rad i stjecanje novih znanja, vještina i sposobnosti potrebnih za primjenu suvremenih oblikarada sa djecom predškolske dobi.

Bitne odrednice na unaprjeđivanju programa koje odgojitelji unose u organizacijska rješenja vrtića su:

- planiranje prostora i aktivnosti utemeljenih procjenjivanju i praćenju razvoja djeteta
- formiranje i dopunjavanje centara aktivnosti kao preduvjeta slobodnog djetetovog izbora aktivnosti (npr. centar za obiteljske i dramske igre, za aktivnost građenja i konstruiranja, početnog čitanja i pisanja, istraživačke, radno-praktične, likovne aktivnosti itd.)
- unaprjeđivati različite oblike suradnje s roditeljima i njihovo uključivanje u odgojno-obrazovni proces
- živjeti i učiti prava djeteta, demokratskih vrijednosti i pluralizma.

3.1.1. Ciljevi redovitih programa

Stvaranje uvjeta za potpun i skladan razvoj djetetove osobnosti, doprinos kvaliteti njegova odrastanja i posredno, kvaliteti njegova obiteljskoga života te osiguravanje takvih uvjeta koji jamče razvoj svih sposobnosti svakoga djeteta i osiguravaju jednake mogućnosti svoj djeci kroz:

- zadovoljavanje specifičnih komunikacijskih, razvojnih i obrazovnih potreba djeteta
- osmišljavanje aktivnosti u kojima će dijete moći iskazivati svoje potencijale
- stvaranje kreativnog ozračja (raznovrsni materijali za istraživanje i stvaranje), zainteresiran, ne

- direktivni stav odgojitelja
- usvajanje vještina potrebnih za zadovoljavajuće funkcioniranje u socijalnom okruženju.

3.1.2. Namjena programa

Cjeloviti razvojni programi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja provode se za djecu od godinu dana starosti do polaska u osnovnu školu.

Nudimo cjelodnevni (10-satni) program koji počinje s radom u 6.00 sati i traje do 16.30 sati te poludnevni (5,5-satni) program koji počinje s radom u 8.00 i traje do 12:30 sati.

odgojno- obrazovnog rada svaki područni objekt u dogovoru s ravnateljem može imati i drugačije radno vrijeme od navedenog u tablici

Radno vrijeme svih radnika organizirati će se prema potrebi organizacije rada, ali svakako uvažavajući Državne pedagoške standarde predškolskog odgoja i obrazovanja. Evidencija nazočnosti radnika voditi će svakodnevno.

Bolovanja kraćeg tipa pokušat ćemo rješavati unutarnjom preraspodjelom radnog vremena, sukladno racionalizaciji i štednji, a duža uzimanjem zamjene za osobu koja je na bolovanju.

3.1.3. Način realizacije

Primjena suvremenih procesa učenja djece trebaju se temeljiti na najnovijim znanstvenim spoznajama.

Integrirani i razvojni kurikulum podrazumijeva paralelno odvijanje mnoštva aktivnosti djece, stimulativno materijalno okruženje koje potiče na istraživanja i stjecanje znanja.

Bitni aspekti rada su:

- stvaranje poticajnog okruženja
- individualizirani pristup
- poticanje i stvaranje uvjeta za dječje aktivnosti
- dokumentiranje procesa učenja djece
- predlaganje novih mogućnosti za igru, stvaranje, promatranje, otkrivanje, traženje i učenje novih rješenja
- usmjeravanje na važnost i zdravstveno-preventivni potencijal tjelesnog vježbanja od najranije dobi, u cilju poticanja cjelokupnog psihofizičkog razvoja djeteta i razvijanja zdravih navika.

3.1.4. Način vrednovanja

- kroz praćenje provedbe bitnih zadata i razvojnog plana ustanove
- kroz nastavak rada vrtićkog tima odgojitelja u evaluacijskim sastancima
- samoevaluacija i vanjska evaluacija rada (Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja)
  - upitnici za djecu, odgajatelje i roditelje na kraju pedagoške godine.

3.2. Program predškole

3.2.1. Ciljevi programa

Osigurati okružje u kojem će djeca najviše moguće razviti svoje potencijale, zadovoljiti svoje aktualne interese i time steći znanja, vještine i navike koje će im omogućiti uspješnu prilagodbu novim uvjetima života, rasta i razvoja, što ih u školi očekuju.

3.2.2. Namjena programa

Program je namijenjen djeci školskim obveznicima, s područja Općine Ivankovo, koji do 1. travnja iduće kalendarske godine navršše 6 godina, a koja nisu uključena u redovni program vrtića.

Način realizacije

Primjena suvremenih procesa učenja djece zasnovanih na najnovijim znanstvenim spoznajama. Posebna se pozornost pridaje poticajnoj organizaciji socio-pedagoškog konteksta u kojem treba osmisliti, ponuditi izbor različitih aktivnosti i igara.

3.2.3. Način vrednovanja

- kroz praćenje provedbe bitnih zadataka i razvojnog plana ustanove
- kroz nastavak rada vrtićkog tima odgojitelja u evaluacijskim sastancima
- samoevaluacija i vanjska evaluacija rada (Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja)
- upitnici za djecu, odgajatelje i roditelje na kraju pedagoške godine.

3.3. Program katoličko-vjerskog odgoja

Program obogaćen katoličko vjerskim sadržajima provodi se u Ivankovu.

Cilj katoličkog vjerskog odgoja je odgajati religioznu dimenziju djeteta i oplemeniti ju za jedineljudske vrijednosti: savjest, intelekt, karakter, vjera, ljubav, nada i osobnost.

U redoviti program integrirani su elementi katoličkog vjerskog odgoja gdje se indirektno, kroz igru, u djetetu potiče ljubav prema istini, dobroti, životu. Tako se na spontan i blag način, poštujući dječju prirodu, njeguje i duhovna dimenzija djeteta. Pažljivo osmišljeni poticaji i aktivnosti uče dijete ljubiti i poštovati sebe i druge, ujedno ga odgajajući za odgovornost prema cijelome svijetu.

Program je namijenjen djeci čiji roditelji pisanim zahtjevom iskažu potrebu za katoličko-vjerskim programom.

3.3.1. Način realizacije

- situacijski spontano i nepredviđeno kada prati potrebe i osjećaje djeteta
- planski i predviđeno slijedeći liturgijsko vrijeme i blagdane.

3.3.2. Teme vjerskog odgoja kroz godinu

- doček i prihvaćanje djece
- stvoreni svijet i stvorenja u njemu
- Došašće – radost Isusova dolaska na svijet
- Isusovo djetinjstvo i život
- otkrivanje tajne života
- u susret uskrsnome Isusu
- majka
- život kršćanske zajednice crkve
- druge teme vjerskog sadržaja prema interesu djece.

3.3.3. Način vrednovanja

- kroz praćenje provedbe bitnih zadataka i razvojnog plana ustanove
- kroz nastavak rada vrtićkog tima za kvalitetu.

3.4. Program unaprjeđivanja proces prilagodbe

Ovaj program nastao je timskim radom odgojitelja, temeljem iskustva.

Cilj programa je postići što lakšu i bezbolniju prilagodbu djece i olakšati roditeljima polazak djeteta u vrtić.

Prva faza programa je roditeljski sastanak s roditeljima novoupisane djece prije polaska djece u vrtić.

Sastanak ima tijek:

- upoznavanje s novim roditeljima
- podjela letka - Vodič kroz vrtić
- što je djetetu potrebno donijeti u vrtić
- pitanja roditelja
- podjela ugovora, suglasnosti i izjava.

Druga faza postepenog boravka u vrtiću od dva sata prva tri dana uz praćenje i bilježenje reakcija djeteta za roditelje koji su u mogućnosti tako dovesti djecu. U ovoj fazi roditelj i odgojitelj intenzivno razmjenjuju informacije o reakcijama djeteta u vrtiću i kod kuće temeljem toga se dogovara i produžuje vrijeme boravka djeteta u vrtiću. To uvijek ovisi o reakcijama djeteta i potrebama obitelji.

Treća faza redovitog dolaska djeteta u vrtić zahtijeva aktivno sudjelovanje svih zaposlenih, produženo radno vrijeme odgojitelja, u kojem nema ni pauze u prvom tjednu početka pedagoške godine. Ishod je manje suza djece i manje stresa roditelja i odgojitelja, te brža i učinkovitija prilagodba djece na vrtić

4. VANJSKI PROSTOR U FUNKCIJI INTEGRIRANOG UČENJA

4.1. Cilj

Cilj je poticanje razvoja motoričkih sposobnosti i navika zdravog načina života te je važno:

- svakodnevno promišljati i osigurati različite materijale i igre na vanjskom prostoru s ciljem što raznovrsnijeg izražavanja, istraživanja i konstruiranja
- svakodnevno dogovarati, planirati i provoditi različite sportske aktivnosti na vanjskom prostoru i dvorani
- šetnje u bližu okolicu vrtića.

4.2. Očekivani rezultati

- Planiranje sportskih aktivnosti i materijala koji se koriste na vanjskom prostoru u cilj integriranog učenja vidljivo u dokumentaciji skupina i svakodnevnom radu
- aktivnosti provedene na vanjskom prostoru i dvorani dokumentirane i prezentirane u unutarnjem prostoru (sobe dnevnog boravka, međuprostori) i na roditeljskim sastancima
- formiran interesni stručni aktiv za aktivnosti na vanjskom prostoru koji se redovito dogovara, planira, provodi i dokumentira.

5. PRAĆENJE, DOKUMENTIRANJE I INDIVIDUALNO PLANIRANJE KAO BITAN SEGMENT RADA ODGOJITELJA

- Razvoj različitih tehnika praćenja i dokumentiranja aktivnosti djece i odgojnog procesa u cilju razumijevanja djeteta
- timska planiranja/refleksije u svrhu dogovaranja daljnjih smjernica rada i pokretanja projekata
- zapisi dostupni djeci, npr. fotografije djece u aktivnostima u centrima, video zapisi, tekstualni zapisi djece i odgojitelja i sl. s ciljem prisjećanja djece na protekle aktivnosti, poticanja suradnje i samoučenja te razvoj projekata temeljenih na interesu djece
- prezentacija rada skupina i procesa učenja djece kroz dokumentaciju (fotografije, izvještaji, radovi) u zajedničkim prostorima.

5.1. Očekivani rezultati

- Provedena timska planiranja/refleksije,
- uvedeni zapisi dječjih aktivnosti (fotografije, izvještaji djece, anegdote, bilješke i sl.) u razvojne mape djece
- tromjesečni, tjedni i dnevni plan planiran suradnički (međugrupna suradnja) na osnovu dnevnih zapažanja i praćenja djeteta, te prepoznavanja interesa kako grupe tako i pojedinog djeteta.

6. OBOGAĆIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA

Nastavak unaprjeđenja i oblikovanja poticajnog materijalnog i socijalnog i vremenskog okruženja prostora skupina te realizacija oblikovanja zajedničkih prostora u funkciji igre i učenja djece:

- primjena suvremenih procesa učenja djece, poticanje suradnje, timskog rada i kvalitete interakcije na svim razinama
  - prostor soba strukturirati i mijenjati tijekom godine na način da je transparentan i omogućuje različite oblike grupiranja djece, druženja, osamljivanje, različite interakcije i komunikacije
  - obogaćivanje centara kvantitetom i kvalitetom materijala planiranim i izraženim u suradnji s djecom
  - smišljeno i pravovremeno planirati između slobodno cirkuliraju djece između soba birajući prostor i aktivnosti pri čemu ne dolazi do ponavljanja ponude materijala u susjednim sobama
  - stvaranje suradničkog ozračja u odgojno-obrazovnoj ustanovi i uspostavljanje partnerskih odnosa između svih sudionika odgojno obrazovnog procesa: dijete – dijete, odrasli – dijete i odrasli – odrasli
  - osposobljavanje i osvještavanje za bolje slušanje i razumijevanje djece te bliskije povezivanje s njima
  - nastavak projektne metode rada s djecom (pokretanje projekata po interesu dječevrtičkim skupinama, praćenje i dokumentiranje projekata, prezentacija projekta djeci, roditeljima i široj zajednici).

6.1. Očekivani rezultati

- Prostorno, materijalno i vremensko okruženje zadovoljava potrebe i interese djece, svi prostori potiču djecu na suradnju, igru i učenje
- otvorena vrata između skupina u kojima su ponuđeni različiti poticaji nastali kao produkt zajedničkog planiranja i koji omogućavaju slobodno cirkuliranje djece i biranje prostora za igru
- vrijeme preklapanja radnog vremena odgojitelja iskorišteno za rad u manjim grupama (korištenje međuprostora i zajedničkog prostora)
- formiran interesni stručni aktiv za oblikovanje zajedničkih unutarnjih prostora koji se redovito dogovara, planira, provodi, dokumentira u zajedničkim prostorima
- suradnički dijalog među svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, poticanje timskog rada, tolerancije i povezanosti
- proveden dobro dokumentiran projekt u svakoj skupini.

7. PROJEKTNO PLANIRANJE

Prema autorici Slunjski, projekt je sklop aktivnosti kojima jedno ili više djece dublje proučava neku temu ili problem tj. rad djece na projektu je skup istraživačkih aktivnosti koji započinje djetetovim interesom za neki problem ili pojavu koja navodi dijete na preispitivanje i provjeravanje postavljenih započetih hipoteza.

Uloga odgojitelja se očituje u poticanju djece da stupaju u interakciju s ljudima i okruženjem i to na njima smislen način – način integriranog učenja koji naglašava aktivnu participaciju djece te potiče razvoj znanja i vještina, emocionalne, moralne i estetske senzibilnosti djece.

Cilj je pomoći djetetu da produbljuje razumijevanje vlastitog iskustva i okruženja u kojem živi.

Djetetovo zanimanje za određenu temu daje poticaj odgojitelju za prikupljanje materijala i pronalaženje novih potencijala za daljnje djetetovo istraživanje.

Projektni rad je specifičan oblik odgojno-obrazovnog rada jer mu je cilj dubinsko istraživanje teme koja je prvenstveno zanimljiva djetetu, te je često i inicirana od strane djeteta, a ne odgojitelja. Radeći na projektu dijete razvija niz vještina i znanja koja se nadovezuju na ranije stečena znanja: djeca uče surađivati, istraživati, pronalaziti i rješavati probleme, te smatram ponajviše važnim da djeca uče „razmišljati vlastitom glavom“.

Projektno učenje zahtjeva predano i suradničko učenje odgojitelja i djece. Uloga odgojitelja u projektu je velika jer se od njega očekuje da pripremi okruženje i materijale koje će dijete potaknuti na daljnje istraživanje problema/teme te istovremeno treba poticati, organizirati i voditi te biti ravnopravni suradnik/partner djeci u radu.

Projektni rad kod djece predškolske dobi potiče urođenu znatiželju i dječje samo motiviranje u učenju, te uči djecu najhumanijim vrijednostima temeljenim na empatiji i solidarnosti. Projekt doprinosi i osposobljavanju djece za dijalog, suradnju i prihvaćanje različitosti. Projekt djeci pruža priliku za stjecanje različitih iskustava koja su kasnije kvalitetna podloga za razvoj njihova kvalitetnog identiteta.

Projektni način rada počeo je mijenjati način rada u dječjim vrtićima, te polako ali sigurno mijenja odgojno-obrazovnu praksu naših vrtića.

Izuzetno važno u projektu je to što projekt stavlja dijete na prvo mjesto, šta je spreman mijenjati se i prilagođavati potrebama, interesima i željama djeteta te nije kruto provođenje planiranog sadržaja. Odgojitelji time mijenjaju i odbacuju stare načina rada te se i sami prilagođavaju novonastalim situacijama.

Odgojitelj sve više ulaže u opremanje prostora i pripremanju poticajnih sadržaja te djetetu nudi mnoštvo zanimljivih materijala za rad. Djeca sama vode odgojitelja s idejama te sami aktivno sudjeluju u kreiranju prostora koji ih okružuje.

7.1. Konceptija rada na projektu prema autoricama L. Katz i S. C. Chard

Autorica Katz (IPK 31. str.) rad na projektima smatra „temeljnim pristupom u integriranom poučavanju djece i određuje ga kao temu koja se zajedno s djecom izučava dublje i potpunije kako bi oni što bolje upoznali i snalazili se u svom neposrednom okruženju.“

Rad na projektu djeci omogućava priliku za postavljanje pitanja, oblikovanje vlastitih teorija i pretpostavki vezanih za odgovore za kojima tragaju, traženje odgovora na svoja pitanja, razgovore s osobama relevantnim za saznavanje o problemu kojim se bave i kojeg istražuju te sudjelovanje u ostalim aktivnostima koje doprinose razvoju njihovih intelektualnih, socijalnih, emocionalnih, kreativnih potencijala.

Rad na projektu djeci osigurava kontekst za razvijanje i korištenje svojih intelektualnih i socijalnih umijeća, a odvija se u kontekstu koji djecu potiče na pregovaranje, kooperaciju, kolaboraciju, preuzimanje odgovornosti za traženjem odgovora, provjeravanje svojih otkrića i traženje vlastitih strategija rješavanja problema. Projekt potiče djecu na dublje razumijevanje događaja i fenomena koji ih okružuju, na otkrivanje načina na koji rade i kako su napravljene stvari koje svakodnevno susreću, na opisivanje i promatranje poslova kojim se ljudi u njihovoj široj zajednici bave i opreme koju pritom koriste.

Projektnim načinom rada djeca mogu pratiti kako se živa priroda mijenja i razvija, istraživati prirodne fenomene. Znanja i umijeća koja djeca steknu u projektu podržavaju urođenu sklonost djeteta za istraživanjem i učenjem.

Projekt im daje priliku za učenje na prirodan način u kontekstu koji za njih ima smisla u situacijama u kojima su intrinzično motivirani za traženje odgovora i na način koji je u skladu s njihovim stilom učenja. Katz navodi: „odabrana tema projekta predstavlja dio integriranog kurikulumu ili programa unaprijed određenog iako se dopušta fleksibilnost u izboru.“ Djeca pritom aktivno sudjeluju u izboru teme kojom će se baviti tj. teme koju će kroz određeni vremenski period proučavati.

Sudjelovanje u radu na projektu djeci omogućuje razumijevanje vlastitog iskustva te svijeta koji ga okružuje. Rad na projektu bi trebao doprinositi proširivanju djetetovog znanja i razvoju umijeća i to kroz raznovrsne sadržaje i aktivnosti. Iskustva stečena takvim oblikom rada osposobljavaju djecu za daljnje cjeloživotno učenje.

Autorica Katz posebno ističe: „važnost prava djeteta na izbore koje bi trebalo biti osigurano na više razina. Djeci se kroz projekt nudi mogućnost izbora što će raditi, čime će se baviti, što i kako će istraživati s obzirom na svoje ranije iskustvo i kognitivni stil.

Djeca odabiru kada će se u aktivnost uključiti, kao i koliko dugo će u njoj ostati, rukovodeći se vlastitim tempom i poželjnim ritmom izmjene aktivnosti, mjesto aktivnosti, hoće li i s kim će dijeliti svoju aktivnost, tj. s kim će razgovarati, raditi, igrati se.“

Prema navedenoj autorici projekt je moguće podijeliti u tri etape (koje su dodatno objašnjenje u tablici koja slijedi):

- planiranje i započinjanje projekta
- razvoj projekta
- refleksija s evaluacijom.

8. DIJETE U PROJEKTU

Dijete je od rana kompetentno biće, prirodno zainteresirano i motivirano za istraživanje svijeta koji ga okružuje. Svako dijete je jedinstveno i posjeduje svoj jedinstveni obrazac razvoja, određen specifičnim interesima, osobnom strategijom i tempom učenja te ranijim iskustvom i socio-kulturnim kontekstom u kojem živi.

Dijete je bogato potencijalima, otvoreno, sposobno otkrivati i istraživati fenomene s kojima se susreće te svoja otkrića razmjenjivati s drugima kroz različite oblike ekspresije. Dijete ima intenzivnu potrebu za razvojem iz čega proizlazi i njegovo pravo za iskustvom autentičnog razvoja.

Vođeno prirodnom znatiželjom, dijete aktivno stupa u interakcije s fizičkom i socijalnom sredinom pri čemu prikuplja iskustvo i neprestano ga nastoji interpretirati i dati mu smisao. Ono uči čineći i raspravljajući putem vlastita iskustva. Osjećajući potrebu za nekim znanjem, dijete aktivno i angažirano sudjeluje u procesu spoznavanja.

Zadatak i odgovornost odgajatelja je otkriti i saznati što dijete zanima, te koja znanja dijete već unaprijed posjeduje, kako bi mogao podržati stjecanje novih znanja djeteta.

8.1. Dijete kao istraživač, mislilac, znanstvenik u projektu

„Dijete je razumna osoba koja ima mnogo intuitivna znanja o fizičkom i socijalnom svijetu koji ga okružuje“, kako navodi autorica Slunjski citirajući Bruner-a i Malaguzzi-a, „ata znanja različita su od znanja odraslih, ali ne i inferiorna u odnosu na znanja odraslih te ih u ostvarivanju projekta treba uvažavati.“

Proces učenja djeteta nalikuje znanstvenom istraživanju jer djeca istražuju, propituju i revidiraju vlastite teorije, tj. svoja postojeća i privremena razumijevanja. Istražujući različite fenomene koji ga zanimaju i koje pokušava razumjeti, dijete o njima postavlja vlastite implicitne hipoteze tj. pretpostavke.

Svaka djetetova pretpostavka predstavlja način na koji dijete u određenom trenutku razumije neki problem s kojim se susreće, a koja se s vremenom pod utjecajem novog iskustva i razumijevanja; mijenja, nadograđuje i preoblikuje.

Svoje teorije djeca generiraju u svojim autentičnim istraživačkim aktivnostima tj. aktivnostima koje sama iniciraju, oblikuju i organiziraju, a pritom su rukovođena urođenom znatiželjom i nastojanjem da što bolje razumiju svijet koji ih okružuje. Stalno testiranje, propitivanje, interpretiranje i reinterpretiranje svojih teorija u akciji, koje djeca poduzimaju baveći se njima zanimljivim problemom, vodi postupnoj izgradnji novih razumijevanja i znanja.

Djeca posjeduju moćne mehanizme uz pomoć kojih spontano revidiraju, preoblikuju i rekonstruiraju svoje postojeće znanje. To se posebno uočava kada se dijete susreće s problemom kojeg ne razumije jer stanje neznanja i zbunjenosti pojačava njegovu želju da nešto otkrije i bolje razumije. Katz i Chard, navode: „Urođeni, samomotivirajući mehanizam koji dijete neprestano potiče na istraživanje i razumijevanje svijeta oko sebe može biti glavnim saveznikom odgajatelja u oblikovanju procesa učenja djeteta tijekom projekta.“

Citiram Gardner: „Pažljivim promatranjem različitih autentičnih, osobito istraživačkih aktivnosti djece, oslušivanje njihovih pretpostavki, dvojbi i načina razmišljanja te ustanovljavanje otkrića do kojih često i posve samostalno dolaze, svjedoči o tome kako djeca uistinu jesu „mislioci“ – sposobni za stvaranje i provjeravanje vlastitih hipoteza u komunikaciji s drugima.

Taj samoorganizacijski, istraživački i otkrivački potencijal djece u radu na projektu

može doživjeti svoju punu afirmaciju i praktično oživotvorenje.“

8.2. Učenje djeteta kao konstruiranje znanja

Vođena prirodnom znatiželjom, djeca puno vremena i energije ulažu u istraživanje okruženja u kojem se nalaze, aktivno tragajući za njegovim značenjem i težeći razumijevanju svojega iskustva.

Dječja interakcija s materijalima, idejama, ljudima rezultat je dječjeg učenja o svijetu koji ga okružuje. Dijete stalno razvija svoja znanja, konstruira ih na osnovi osobne aktivnosti i iskustva uz pomoć odgojitelja i kompetentnijih vršnjaka.

Dijete je prepuno ideja i kroz njih konstruira svoje znanje a pritom mu pomaže interakcija s materijalima, djecom i odraslima. Autor Vasilj navodi: „Stečeno znanje, vještine i navike imaju pravu vrijednost samo onda kada ih učenici mogu primijeniti u svakidašnjem životu.“ Za djecu je prirodno da istražuju, da svakodnevno dolaze u kontakt s različitim problemima i dilemama koje ih zanimaju, prirodno je da postavljaju pitanja, objašnjavaju što opažaju i kako to razumiju.

Slunjski pojašnjava: „Konstrukcija znanja je subjektivni proces sa spiralnom a ne linearnom progresijom, a razumijevanje je kontinuirani, razvojni proces u kojem dijete prolazi put od niže, manje potpune, do više, složenije i cjelovitije razine znanja.“ Dubina i način interpretiranja znanja i iskustva razlikuje se od djeteta do djeteta.

Konstruktivistički pristup učenju posebnu pažnju poklanja sljedećim odrednicama, koje navodi autorica Slunjski IPK 49:

- dijete ima mogućnost odabira teme ili problema koji će istraživati, načina na koji će istraživati, kao i smjera kojim će njegovo istraživanje ići;
- razumijevanju prethodi aktivna uključenost djeteta;
- djeca sakupljaju informacije, interpretiraju ih i nastoje ih povezati sa svojim ranijim iskustvom i ranijim znanjem
- učenje djeteta je subjektivno i nelinearno
- naglasak je na kooperaciji i kolaboraciji djece
- posebno se ističe metakognitivne procese i ulogu samorefleksije, samoevaluacije, samoregulacije i promišljanja „što smo radili“, „zašto tako“ i „jesmo li mogli bolje“
- važna je i emocionalna i socijalna komponenta; djeca uče brinuti se jedni za druge.

Učenje i razvoj djeteta odvija se kao kontinuirani proces i stoga zahtjeva kontinuirano omogućavanje uvjeta tj. okruženja u kojem će dijete stalno stjecati nova iskustva. Različite aktivnosti i iskustva potpomažu stvaranju značenja koja omogućavaju djetetu da shvati povezanost između prošlih i sadašnjih događanja, između ljudi, objekata i događanja u svijetu u kojem žive.

8.3. Osiguranje podrške djetetu u „zoni sljedećeg razvoja“

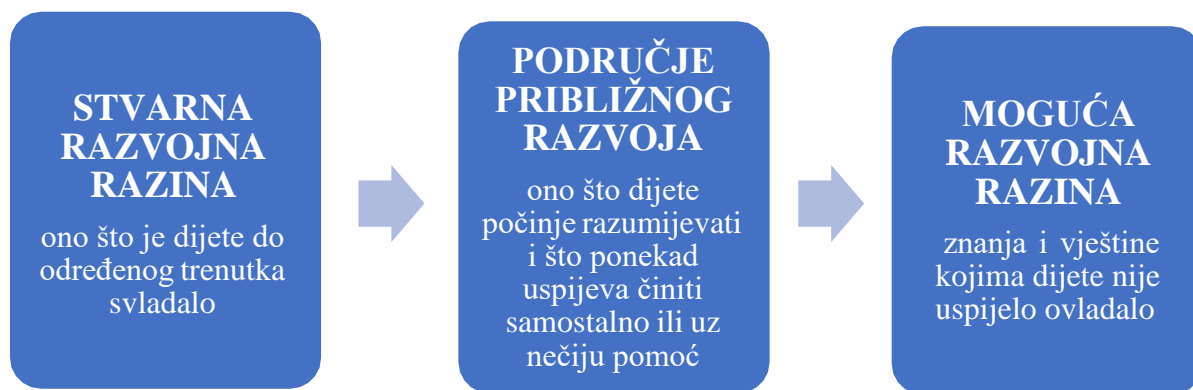
Uloga odgojitelja u razvoju projekata mora biti individualizirana i temeljena na dobrom razumijevanju djeteta – ovisno o njegovoj sposobnosti razumijevanja situacije: umijeće promatranja i slušanja djeteta. Kako ističe Donaldson: „Suština odgajateljevog umijeća sastoji se u procjenjivanju kakva je pomoć potrebna u svakom određenom slučaju i kako se ta pomoć (djetetu) može najbolje pružiti, a jasno je da za to ne postoji nikakav opći obrazac.

“Primjerenost i kvalitetu odgojno-obrazovnih intervencija odgajatelja tijekom projekta određuje njegova senzibilnost za svako pojedino dijete, svaku pojedinu situaciju i cjelokupni kontekst u kojem se projekt ostvaruje.

Okosnica uloge odgajatelja u razvoju projekta je pažljivo praćenje, promatranje i slušanje djeteta, kako bi ga što bolje razumio, jer je kvaliteta svake potpore učenju djeteta razmjerna razini na kojoj ga odgajatelj razumije.

Odgajatelj primjerenom podupire aktivnosti djece u onoj mjeri u kojoj razumije kako djeca razumiju temu/problem/fenomen kojim se bave, tj. koliko odgajatelj razumije smisao kojete aktivnosti imaju za djecu.

Odgajatelj kvalitetnu podršku učenju djeteta tijekom projekta smješta u Zonu sljedećeg razvoja ili u originalu – područje približnog razvoja. Vygotsky područje približnog razvoja definira kao „razlika između onog što dijete može učini samo i onoga što može učiniti uz pomoć roditelja.“

Shema: Područje približnog razvoja prema Vygotsky

Dijete tijekom učenja, nova znanja integrira u prethodno stečena znanja te razvija nove vještine. „Zona sljedećeg razvoja“ je dinamična i kontinuirano se mijenja kako dijete postupno razvija nova znanja i vještine. Proces učenja tako se kreće od više vanjske regulacije prema većoj samoregulaciji djeteta.

8.4. Poticanje djece na suradničko učenje tijekom projekta

Tijekom rada na projektu od velike važnosti je rasprava kako odgajatelja s djecom tako i djece međusobno. Djeca svoja znanja propituju i provjeravaju, produbljuju razumijevanje i revidiraju prethodno stečene koncepte. Reorganiziranje, redefiniranje, revidiranje ideja i način razmišljanja djece do kojeg se dolazi u procesu akomodiranja na ideje drugih može voditi zajedničkom stvaranju novih razumijevanja.

Dječjem učenju pogoduju razni oblici socijalnog grupiranja djece koji ih potiču na dinamičnu komunikaciju i pojačavaju učestalost **sociokognitivnog konflikta** – spoznaje do

kojih djeca dolaze nisu izravan ishod socijalne razmjene informacija, već produkt navedenog. Projekt temeljen na učenju kroz raspravu moguće je ostvariti u dječjem vrtiću koji predstavlja mjesto ravnopravnosti, suradnje, zajedništva i suodlučivanja djece i odraslih.

Djeca u raspravi slobodno razmjenjuju vlastite ideje i mišljenja sa sigurnošću da neće biti ismijana i da njihove ideje neće biti protumačene kao „pogrešne, krive, netočne.“ Slunjski zaključuje: „da iskustvo učenja djeteta kroz kritičku provjeru, zajedničku refleksiju i otvorenu raspravu predstavlja i jednu od najvećih vrijednosti projekta.“

Rasprava predstavlja medij zajedničkog stvaranja novih odgovora tj. znanja i razumijevanja, pri čemu različitost početnih razumijevanja i interpretacija sudionika predstavlja prednost, a ne nedostatak.

Cirkularna dinamika razvoja koja odlikuje raspravu omogućava vraćanje na početak razvoja teme te uvođenje novih ideja i ponovno reflektiranje o njima. Kvalitetna rasprava odlikuje se slobodnim tijekom misli i ideja svih sudionika; uz obaveznu fleksibilnost moderatora, u ovom slučaju odgajatelja.

Rasprava se treba temeljiti na zajedničkom propitkivanju, evaluiranju i nadograđivanju početnih ideja sudionika na temelju slušanja i prihvaćanja ideja svih. Poželjan ishod rasprave je razvoj novih ideja, razumijevanja ili koncepata, do kojih se dolazi zajedničkim snagama.

Odgajatelj potiče suradnju među djecom postižući kontekst koji nalikuje prirodnoj situaciji u kojoj djeca razgovaraju o nečemu što ih zanima, a onda ih nenametljivo pomagati da svoje ideje jasnije artikuliraju i iznose te ih argumentiraju i kontra argumentiraju na uljuđen način, uvažavajući pravo drugih na različito mišljenje.

8.5. Aktivnosti djece tijekom rada na projektu

Promatranje i podučavanje djece i njihovih aktivnosti iznimno je važno umijeće odgajatelja u dječjem vrtiću. Pažljivim promatranjem djece i njihovih aktivnosti odgajatelj postupno razvija strategije njihova boljeg razumijevanja.

Dijete se može samostalno igrati, istraživati svijet oko sebe i surađivati s drugom djecom i bez sudjelovanja odgajatelja te na taj način dolaziti do vrijednih otkrića, iskustava i uvida. Dijete već vrlo rane dobi u stanju je samo planirati i organizirati mnoge vlastite aktivnosti, njima upravljati i preko njih razvijati svoje intelektualne, socijalne, emocionalne, kreativne i druge potencijale.

Odgajateljeva zadaća je otkriti probleme koji djecu zanimaju te ih poticati na razmišljanje, isprobavanje različitih mogućnosti i samostalno rješavanje tih problema. Odgajatelj djetetu treba osigurati dovoljno vremena za istraživanje, pronalaženje pravih rješenja i izgrađivanje dubljeg razumijevanja.

Kako navodi autorica Slunjski: „Proces traganja djeteta za rješenjem treba cijeniti više od rješenja samog, a tijek istraživanja djeteta ne ubrzavati nuđenjem gotovih rješenja“. Odnos odgajatelja prema aktivnosti djeteta moguće je pratiti kroz način na koji on tretira proces aktivnosti djeteta. Odgajatelj treba kroz razgovor pokazati djetetu stvarni interes za razumijevanje onoga čime se dijete bavi te se truditi da zaista razumije smisao djetetove aktivnosti. Stvarno razumijevanje djeteta i njegove aktivnosti omogućuje odgojitelju primjerene i pravodobne intervencije u okruženju.

Stvaranjem uvjeta za samostalno i konkretno istraživanje najvrjedniji je doprinos učenju djeteta. Slunjski navodi: „Brza rješenja“ do kojih dijete ne dođe samostalno nego uz instruktivnu intervenciju odgajatelja, često za dijete nisu i „bolja rješenja“, jer ga takve intervencije sprječavaju da angažira svoje intelektualne potencijale tražeći odgovor na pitanje koje ga zanima.“ Navodi Slunjski (Slunjski, IPK 99).

Posebno vrijedna uloga odgajatelja tijekom projekta je poticanje djece na planiranje vlastitih aktivnosti i procesa učenja. Pri tome valja imati na umu da tema projekta bude u

funkciji stjecanja kvalitetnih iskustava i razvoja kompetencija djece, a ne da aktivnosti djece budu u funkciji obrađivanja teme projekta.

9. ODGOJITELJ U PROJEKTU

Ulogu odgajatelja u radu u projektu te poticanju cjelovitog razvoja i učenja djece teško je definirati jer se sastoji od puno segmenata. Primjerice, autori Flye i Candwell navode: „potiče razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja djece, angažiranje njihovih kapaciteta u cijelosti, da promiče kolaboraciju, interakciju i pregovaranje među djecom, da potiče i podržava prirodnu znatiželju i čuđenje djeteta.“ Citiram autoricu Katz: „uloga odgajatelja je pomoć djeci u pronalaženju tema koje ih zanimaju i pripremanju okruženja u kojem će djeca istraživati probleme vrijedne njihove pozornosti i dubljeg razumijevanja. Kako bi ostvario ovu ulogu, odgajatelj mora istodobno biti evaluator, organizator, poticatelj i suradnik djece.“

Važnije uloge odgajatelja u konstruktivistički orijentiranom učenju, pa tako i radu na projektu su:

- dobro poznavati individualne potrebe, sklonosti i potencijale djeteta
- stvarati ozračje tople, responzivne komunikacije
- opskrbljivati prostor s mnogo različitog materijala za crtanje, pisanje i druge vrste izmjenjivanja poruka kako bi potaknuo komunikaciju
- koncipiranje aktivnosti tako da one mogu sadržavati što više svrhovitog dijaloga izmeđunjega i djece, te djece međusobno
- praćenje i stalno procjenjivanje individualnog napretka djetetovih sposobnosti i novih uvida;
- primjenjivanje različitih strategija poučavanja i planiranja aktivnosti tako da se onemogu odvijati na različitim razinama složenosti
- održavanje učenja djeteta približavanjem potrebnih resursa
- poticanje tutorstva vršnjaka kroz svakodnevne interakcije.

Zadatak koji se stavlja pred odgajatelja je kreiranje i stalno oplemenjivanje uvjeta za zadovoljno življenje i učenje djece u dječjem vrtiću na način koji za djecu ima smisla. Uloga odgajatelja u projektu sastoji se od stvaranja i stalnog bogaćenja okruženja za življenje i učenje, te odabiru primjerenih strategija poučavanja djece koje se sastoje od mnoštva suptilnih, pravilno odmjerenih intervencija s ciljem osamostaljenja djeteta, razvoja suradnje među djecom i indirektnog podupiranja učenja djeteta.

9.1. Izravno i neizravno sudjelovanje odgajatelja u aktivnostima djece

Djeca se svakodnevno susreću s brojnim izazovima i koriste različite strategije rješavanja problema, pa čak i kada mi to uopće ne uočavamo. Pozorno promatranje djece i razumijevanje njihove logike koja im pomaže u rješavanju problema pomaže nam u izgradnji više razine povjerenja u njihove kompetencije. Kao što je i suština montessori pedagogije „Pomozi mi da to učinim sam“, djeci treba pristupati kada nas trebaju, bez previše nepotrebnog uplitanja i asistencije jer dijete može i želi napredovati u onome što ga zanima i što radi.

Slunjski kao kriterij kvalitete uključivanja odgajatelja u aktivnost navodi upravo „razinu na kojoj on potiče njihovu samostalnost.“ Kvalitetna podrška dječjoj aktivnosti treba biti usklađena s trenutačnim razvojnom razinom djeteta kao i njegovom perspektivom tj., načinom na koji ono u određenom trenutku razumije problem. Odgajatelj djetetu treba osigurati prijelaz na višu razinu znanja i razumijevanja koje se temelji se na njegovu trenutnom znanju i razumijevanju. Odgajatelj treba razumjeti što dijete zna i misli, kako neki problem razumije i što ga najviše zanima te u tom kontekstu maknuti se od univerzalnog pristupa poticanja učenja. Odgajatelj treba znati prepoznati i podržati spontanu zainteresiranost i otkrića djece.

Cilj intervencija odgajatelja prema djeci i njihovim aktivnostima trebao bi biti stvaranje uvjeta da bi dijete moglo samostalno istraživati. Praćenje i interpretiranje tijeka aktivnosti

djeteta stječe se uvid u njegove interese i mogućnosti što odgajatelju pomože u daljnjem poticanju i intervenciji za djetetovo daljnje istraživanje. Nema smisla „učiti dijete“ prenoseći mu informacije, nego poticati dijete na samostalno istraživanje, razmišljanje i rješavanje problema. Stvaranje takvih uvjeta koji djetetu omogućavaju samostalno i konkretno istraživanje problema koji ga zanima smatra se najvrjednijim doprinosom odgajatelja u učenju djeteta.

Autentično učenje djeteta može se neprimjereno prekinuti odgajateljevim neprimjerenim pitanjima, savjetima, direktnim podučavanjem o onome što su djeca krenula istraživati; iako je prvotna namjera odgajatelja pomoći riješiti probleme. Požurivanje djece također nije primjereno od strane odgajatelja kao ni nuđenje vlastitih zaključaka u obliku verbalno izrečene informacije. Takva intervencija onemogućava proces prirodnog istraživanja i učenja djeteta. Pokušaji odgajatelja da postupno nadograđuje intuitivno znanje djeteta time da ga zamjenjuje s gotovim znanjem, pokazao se lošim načinom kako za dijete tako i za odgajatelja jer time se uskraćuje mogućnost neposrednog istraživanja onog što dijete zanima. Odgajatelj mora biti svjestan svojih postupaka, osobito kada misli da pomaže djeci „olakšavajući“ im njihove poslove – jer smisao i svrha dječjih aktivnosti često je samo bavljenjem, a ne ishod bavljenja.

Odgajatelj u aktivnostima djece treba neizravno sudjelovati na način da za njih stvara preduvjete, da ih promatra, dokumentira, nastoji što bolje razumjeti i podržavati ih u daljnjem razvoju. Odgajatelj izravno sudjeluje kada procjeni da za to ima opravdan razlog primjerice kod poticanja djece na uočavanje određenih fenomena i pojava, pomoći pri rješavanju problema, poticanja i olakšavanja rasprava i razumijevanja djece, kod evaluacije završenih i planiranju novih aktivnosti.

Odgajatelj ne smije biti direktivan i inzistirati na provedbi svojih ideja jer je to kontraproduktivno. Fleksibilnost i spremnost na odustajanje od planiranog smjera aktivnosti te prihvaćanje ideje i plana djeteta dovodi do toga da odgajatelji i djeca postaju partneri i sustvaratelji znanja i razumijevanja.

10. POTICAJNO OKRUŽENJE I MATERIJALI U PROJEKTU

Djeca predškolske dobi najbolje uče živeći i neposredno istražujući svijet oko sebe u bogatom i poticajnom okruženju za učenje. Kvalitetno i poticajno okruženje djeci omogućuje različita područja istraživanja i stupanje u različite oblike socijalnih interakcija. U kvalitetnom vrtićkom okruženju svako će dijete (bez obzira ma svoje interese, razvojne posebnosti, urođene potencijale) odabrati nešto što je u određenom trenutku za njega najprimjerenije i na njemu najsvrhovitiji način.

Dijete dobiva priliku svakodnevno stupati u različite interakcije s različitim sadržajima učenja – glazbenim, jezičnim, matematičkim, prirodoslovnim... koji će za njega imati istraživački karakter. Kako navodi autorica Slunjski: „U organiziranju vrtićkog okruženja treba poći od prirode učenja djeteta i voditi brigu o tome da okruženje djetetu omogućuje učenjena prirodan način.“ Kao što znamo, **dijete uči čineći** tj. aktivnim sudjelovanjem u aktivnostima koje njemu imaju smisla, i **suradujući sa drugima**, drugom djecom i odraslima. Podrška djetetovu učenju treba biti integrirana i holistička. Okruženje koje najviše doprinosi učenju treba biti prema Slunjski „multisenzorično, tj. djecu poticati na istraživanje i angažiranje različitih senzoričkih modaliteta (istraživanje tekstura, mirisa, zvukova, tonova, melodija i sl.)“.

Bogato poticajno okruženje omogućuje djeci istraživanje različitih logičkih, matematičkih i fizikalnih fenomena i pojava (primjerice magneti i magnetizam, svjetlo sjena, kosine, statike, ravnoteže...). Uključenost odgajatelja treba biti usmjerena na poticanje djece na razmišljanje, uočavanje i samostalno rješavanje problema.

Okruženje naj snažnije određuje kvalitetu iskustava djece rane dobi, a time i kvalitetu njihova učenja. Okruženje poticajno za rano učenje treba obilovati problemima koji „pozivaju da ih se riješi“, pri čemu je uloga odgajatelja da pomaže djetetu da postavi pravo pitanje na koje će zatim tražiti odgovore, umjesto da on djetetu odgovara. Okruženje podržava učenje i razvoj djeteta prije svega bogatom ponudom materijala koji djeci omogućuje prirodni put dobivanja informacija, konstruiranja znanja i rješavanja problema. Bogatstvo materijala odnosi se na kvalitativnu i kvantitativnu dimenziju materijala, te na njegovu stalnu dostupnost.

10.1. Okruženje kao podloga za oblikovanje projekta

Prema autorima Hansen, K. A., Kaufmann, R. K. i Walsh, K. B. „Okruženje uključuje sve u dječjem vrtiću i oko njega, pritom se misli na zidove, podove, oblik i veličinu sobe dnevnog boravka, dječjeg igrališta, namještaja, materijala, opreme i igraćaka, jer sve to utječe na predškolsko iskustvo djeteta.“, Lijep, ugodan, posložen i djeci primjeren prostor pomaže djeci i odgajateljima da se u njemu osjećaju ugodno, zadovoljno, te da ga koriste slobodno i nesputano. Dobro osmišljeno okruženje potiče složenu igru, samostalnost, socijalizaciju i rješavanje problema, te nadasve potiče djecu na istraživanje svega što se oko njega u okruženju nalazi. Uzbuđenje kod djece izaziva poriv za učenje, istraživanje materijala i otkrivanje novih informacija.

Soba dnevnog boravka pripada djeci te njeno uređenje odražava interese i kulturu te djece i odgajatelja, te je stoga u sobi dobro izložiti dječje radove, slike, crteže, građevine, projekte na kojima se radi. Teme koje se aktualno obrađuju kroz tjedni plan ili projekt trebaju sobu dnevnog boravka pretvarati u trgovinu, svemirsku postaju, špilju, stolariju, laboratorij... Dječja radoznalost u pogledu funkcioniranja stvari kombiniranja je njihovim poštivanjem i čuvanjem materijala, alata, igraćaka. Od djece treba očekivati da u sobi dnevnog boravka održavaju red, vraćajući stvari na svoje mjesto.

Centri aktivnosti trebali bi biti bogati različitim materijalima koji bi djecu „izazivali“ i poticali na slobodno korištenje te kreativne načine upotrebe istih. Odgajatelj treba pažljivo birati materijale jer njima potiče istraživanje djece. Djecu treba ohrabrivati za samostalni rad s materijalima, a materijali trebaju djeci biti stalno dostupni – na policama/ormarima koji su zajedničko planiranje aktivnosti projekta.

10.2. Materijali za rad na projektu

Mnogi materijali koji se koriste u istraživanju i učenju djece, te pridonose razvoju radana projektima, daleko nadmašuju ponudu gotovih materijala, didaktičkih sredstava i igračaka koje se nude u dječjim vrtićima. Raznovrsni didaktički neoblikovan materijal u djece potiče želju za istraživanje i manipuliranje, primjerice: plastične boce, kartonski tuljci, velike i male kutije, ploče od stiropor, drveni štapići, plastični čepovi, aluminijska folija, plastična ambalaža, slamčice, čavli, plutene ploče i pluteni čepovi, žica, različiti prirodni materijali (drvo, pijesak, šišarke, grančice, češeri, ljuske, plodine, kamen....).

Autorica Došen-Dobud ističe: „Odloženi i otpadni predmeti i materijali mogu se izvrsno naći i snaći u dječjim rukama kao predmet čiji će se elementi ili cjeline naći i nalazili su se kao dijelovi istraživanja, otkrivanja i kreativnog stvaranja i reprezentiranja. Treba ih pažljivo odabirati i po potrebi raskuživati. Pravilo je: ne smiju ugrožavati život i zdravlje djece.“

Kao poticaj istraživačkih aktivnosti djece važno mjesto zauzimaju i materijali različitih oblika i tekstura (hrapavo, glatko, grubo, nježno, meko, bodljikavo, pikavo, ljigavo, ...). Poticajno okruženje sadrži i različite materijale za istraživanje zvukova, tonova, melodije, glazbe. Materijal bi trebao biti takav da dijete s njim može neposredno manipulirati i istraživati svojstva materijala, eksperimentirati i transformirati ih, stvarati različite konstrukcije i slično. Materijal treba djecu poticati na postavljanje, provjeravanje i revidiranje vlastitih pretpostavki i osobnih zamisli o određenim problemima koji ih zanimaju te im olakšati komuniciranje ideja i novih spoznaja s drugom djecom.

Odlike pripremljenih materijala koje navodi autorica Slunjski:

- Materijali bi trebali biti osmišljeni tako da ih mogu koristiti djeca različitih kompetencija.
- Materijali bi trebali odgovarati interesima te individualnim i razvojnim mogućnostima djece.
- Materijali bi trebali djecu poticati na samostalno korištenje i suradnju s drugom djecom.
- Materijali bi trebali osiguravati otkrivanje i učenje nečega novoga.
- Materijali bi trebali biti usklađeni s postojećim znanjem i iskustvima djece.
- Materijali bi trebali biti ponuđeni na odgovarajućem mjestu i na odgovarajući način (u skladu s cjelokupnim organizacijskim uvjetima).
- Djeci bi trebala biti ponuđena mogućnost dokumentiranja vlastitih aktivnosti (u aktivnostima u kojima je to moguće, osobito istraživačkim)
- Djeci bi tijekom aktivnosti trebalo osigurati različite izražajne medije kojima će izražavati svoja iskustva, razumijevanja i doživljaje.

11. DOKUMENTIRANJE PROCESA UČENJA DJECE TIJEKOM PROJEKTA

„Dobro razumijevanje djece i njihovih ideja, zamisli i akcija prvi je korak u kvalitetnom oblikovanju situacija učenja i odgojno-obrazovnih intervencija odgajatelja tijekom projekta pa u tom kontekstu dokumentiranje može predstavljati moćno oružje.“ citiram Slunjski. Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa odgajatelja doprinosi uspostavi kvalitetnijih odnosa s djecom te razvoju *pedagogije slušanja* koja se definira kao „sveobuhvatan, recipročan proces komunikacije čije su osnovne značajke prihvaćanje, razumijevanje i podržavanje svih sudionika, usmjeren njihovom otvaranju, oslobađanju i razvoju.“ Autor Rinaldi definira slušanje na više razina:

- slušanje kao pomoć razvoja svijesti o povezanosti s drugima – shvaćanje svakog pojedinca kao važnog djela cjeline;
  - slušanje kao osjetljivost za druge i otvorenost za prihvaćanje različitosti;
  - slušanje kao sredstvo odupiranja predrasudama i poticanja otvorenosti za promjene;
- slušanje kao premisa svakog odnosa učenja – učenje je oblikovano akcijama i refleksijama subjekata koji uče
- slušanje kao sastavni dio učenja shvaćanog kao konstruiranje znanja koje je provizorno, privremeno i razvojno
  - slušanje „stotinu jezika“, tj. razumijevanje i prihvaćanje simbola koje djeca koriste kakobi se izrazila i komunicirala
  - slušanje kao akcija koja uključuje interpretaciju, pripisivanje značenja različitim porukama i uvažavanje osoba koje ih šalju
  - slušanje kao čin koji pojedinca izvlači iz anonimnosti – on kroz slušanje postaje „vidljiv“, što obogaćuje njega samog, kao i one koji ga slušaju
  - slušanje kao primanje mišljenja drugih s uvažavanjem – bez prethodnog utvrđenog stava što je primjereno ili konkretno.

Dokumentiranje predstavlja sustavno prikupljanje dokumentacije koja uključuje: pisane anegdotske bilješke, dnevnike, transkripte razgovora, narativne forme, likovne radove djece, audio i video zapise, fotografije...

Dokumentacija je „alat za promatranje“ procesa učenja djece koji odgojiteljima omogućuje, prema Slunjski:

- bolje razumijevanje djece i osigurava kvalitetniju podršku djece
- kreiranje kulture uključenosti i dijaloga svih sudionika projekta
- cjeloviti uvid i refleksiju odgajatelja o iskustvima djece u projektu
- prozor u svijet učenja djece (pojašnjenje: prozor je otvorena konstrukcija u zidu koja omogućuje „ulazak svjetla“ (simbolički rečeno: uvida odgajatelja) i „ulaz zraka“ (simbolički rečeno: oblikovanje primjerenih intervencija koje pogoduju učenju djece).

Kvalitetno dokumentiranje prema Harris – Helmetal „omogućuje praćenje učenja i postignuća djeteta u različitim područjima njegova razvoja (psihičkom, emocionalnom, socijalnom, kognitivnom); uvide u kompleksna iskustva učenja djeteta koja proizlaze iz integriranog pristupa učenja/podučavanja; sustavno praćenje i bilježenje specifičnih interesa i razvojnog napretka svakog pojedinog djeteta; prihvaćanje učenja kao interaktivnog procesa – uočavanje onoga što djeca uče kroz aktivno istraživanje i interakciju s odraslima, drugom djecom i materijalima za učenje; pomoć odgojiteljima u procjenjivanju onoga što djeca znaju ili mogu, tj. ne znaju ili ne mogu učiniti, kako bi modificirali složenost ponuđenih materijala i aktivnosti; te uočavanje prednosti osiguranja konkretnih, realnih i život djeteta relevantnih materijala za učenje.“ Harri – Helmetal., stoga zaključuje: „odgajatelji koji dokumentiraju učenje djeteta na mnogo različitih načina mogu imati više samopouzdanja u svezi s vrijednošću vlastitog

poučavanja.“

Namjene i oblici dokumentiranja, koje navodi autorica Slunjski su:

1. individualni portfolio – individualna dokumentacija o djeci; postignuća djece prema vremenu odvijanja aktivnosti ili područja učenja; foto, audio i videozapisi
2. radovi djece (individualni i zajednički) – slike i crteži djece; pisani uradci djece (koji se oslanjaju na slova, brojeve, improvizirane grafikone, pisma i knjige koje su izradila djeca i sl.); verbalni izričaj djece (hipoteze, diskusije i pitanja, prezentacije i sl.); izričajiglazbom, pokretom i dramski izričaj djece; konstrukcije i drugi trodimenzionalni radovi djece.
3. samorefleksija djece – dokumentacija djece (različiti individualni i zajednički radovi, prikazi, grafičke prezentacije, konstrukcije); snimci razgovora, foto i videosnimci; plakati i panoi
4. narativni oblici – bilješke za odgajatelje, bilješke za djecu, bilješke za roditelje, bilješke za profesionalnu zajednicu učenja, bilješke za izložbu i pano
5. opservacije postignuća djece – praćenje postignuća i sposobnosti djece, anegdotske bilješke, foto i videosnimci.

12. VREDNOVANJE POSTIGNUĆA – EVALUACIJA

Odgajatelji poduzimaju samoevaluaciju i zajedničku evaluaciju, tj. raspravu o tome kako prate kontinuitet razvoja projekta i proces učenja djece, kako promatraju aktivnosti u kojoj djeca iskazuju više kompetencija istodobno i kakav utjecaj ima kontekst u kojem djecu promatramo. Iznošenje konkretnih primjera iz vlastite prakse i zajednička rasprava o njima odgajateljima može pomoći u izgrađivanju boljeg razumijevanja kompetencija djece i redefiniranju vlastite uloge u poticaju njihova razvoja.

Zajednička evaluacija dovodi do promišljanja, procjenjivanja i koordiniranja postupaka odgajatelja tijekom projekta što istovremeno omogućuje kontinuirano razvijanje i unaprjeđivanje sebe samih. Zajedničke analize odgajateljima omogućuju pristup novim idejama i mogućim boljim rješenjima postojećih problema; te prepoznavanje uspješnih i neuspješnih oblika rada s djecom na projektu – što rezultira jačanju odgajateljevih profesionalnih kompetencija. Bez navedenoga moglo bi doći do toga da odgajatelj ostane „zaglavljen“ u svojoj izoliranoj perspektivi. Zajednička evaluacija predstavlja nezamjenjivu priliku za uočavanje raskoraka između namjeravanih i ostvarenih postupaka u oblikovanju projekta. Uvid u vlastitu kvalitetu sudjelovanja u projektu, odgojitelj ne može dobiti sam, potrebna mu je povratna informacija kolega s kojima radi.

Citiram Slunjski: „Različitost mišljenja odgajatelja može predstavljati prigodu za (samo) poboljšanje njihova sudjelovanja na projektu, ako o njima argumentirano raspravljaju i s različitim stajališta problematiziraju.“ Posebice se to očituje vezano za različita tumačenja o tome što je projekt i koji su „najbolji“ načini njegova razvoja. U diskusijama u kojima se međusobno slušaju, odgajatelji izbacuju nove ideje.

U samoevaluaciji i zajedničkoj evaluaciji odgajatelja mogu pomoći sljedeća pitanja koja navodi autorica Slunjski:

- Jesam li se izravno uključivao u aktivnost djece? Zašto jesam ili zašto nisam? Je li moja uključenost u aktivnosti djece bila primjerena?
- Kako sam djecu slušao? Kako i o čemu sam s njima razgovarao?
- Što sam o djeci (o njihovom znanju, interesima, razumijevanju, mogućnostima, preferencijama) saznao?
- Jesam li tijekom aktivnosti poštovao inicijativu i prijedloge djece? Koje oblike odlučivanja sam im omogućio?
- Jesam li u razvoju aktivnosti bio fleksibilan (odstupao od svog plana u korist prirodnog razvoja aktivnosti)?
- Jesam li djeci nudio gotova rješenja i odgovore ili sam ih poticao na razmišljanje i rješavanje problema?
- Jesam li poticao djecu na samo evaluaciju?
- Na koje načine sam aktivnosti djece dokumentirao (ili na koje načine bi se to još moglo činiti)?
- Jesam li poticao suradničke oblike učenja djece?
- Kako sam poticao i koliko uspješno vodio raspravu djece?
- Kakva sam pitanja djeci postavljao? Kakva su to bila pitanja i čime su rezultirala?
- Koje izražajne medije sam im osigurao? Kako su ih djeca koristila, što su pomoću njih uspjela izraziti?
- Na koji način sam uvažavao različitost interesa i mogućnosti djece?
- Čime bi se razvoj započetih aktivnosti djece moglo poduprijeti? O čemu bi se s djecom moglo razgovarati (u svezi s temom, problemom)?
- Koja nova iskustva (ljudi, situacije, materijali) u svezi s temom mogu djeci osigurati? Ikako bi ta nova iskustva mogla pogodovati nastavku započetih aktivnosti? Koju vrstu podrške

- nam mogu pružiti ostali subjekti (kolege, roditelji, druge osobe)?
- Jesam li u određenoj situaciji postupio primjereno ili neprimjereno, i zbog čega?
- Čime sam i koliko uspješno poticao aktivnosti i proces učenja djece?
- Kako sam uspio poduprijeti razvoj postojećeg stanja djece? Koje sam izvore učenja osigurao i koristio?
- Što sam naučio o načinu na koji djeca razmišljaju i uče?
- Što bih trebao učiniti kako bih unaprijedio vlastito učenje i podučavanje?

12. 1. Poticanje djece na samovrednovanje vlastitog učenja, komunikacije isuradnje u aktivnostima učenja

Autor Bruner ističe: „Uloga odgajatelja u procesu učenja djeteta tijekom projekta također uključuje i jačanje metakognitivnih sposobnosti djece.“ Te sposobnosti djeci omogućuju da postanu svjesna procesa svog razmišljanja i učenja tj. da otkrivaju put kojim su razvila neko novo znanje ili došlo do nekog novog razumijevanja. Uz pomoć dokumentacije djeca mogu raspravljati o različitim vlastitim tuđim i vlastitim stajalištima i shvaćanjima. Te o načinu na koji se ta stajališta i shvaćanja mijenjaju.

Dokumentacija vraća djecu na promišljanje prethodnih aktivnosti i načina vlastitog razmišljanja, te o mijenjanju istih. Na taj način djeca svoja ideje i načine razmišljanja mogu ponovno interpretirati i s drugima raspravljati te postupno postajati sve „kompetentniji reflektivni interpretatori vlastitog iskustva“. Svijest o procesu vlastitog učenja djeci omogućuje postupno preuzimanje odgovornost za njega, preuzimanje kontrole nad njim i na kraju upravljanje tim procesima.

Metakognitivne sposobnosti djeteta, prema Whirebread i Coltman (2007.) u Slunjski, 124 TDS uključuju njegova:

- metakognitivna iskustva (svijest o vlastitim mentalnim procesima),
- metakognitivna znanja (znanja o mentalnim procesima i vlastitim strategijama učenja),
- samoregulacija (metakognitivna kontrola mentalnih procesa).

Primjerena podrška učenju djeteta tijekom projekta usmjerava se na razvoj gore navedenih kvaliteta kako bi dijete osposobilo za postizanje metarazine učenja – učenja kako učiti.

Prema Whirebread i Coltman: „Pedagogija samoregulacije pod čime se misli na uporabu različitih tehnika podupiranja učenja djece koje ih osnažuju u artikuliranju vlastitog razumijevanja, evaluaciju vlastitih postignuća i razvoju reflektivnosti glede vlastitog mišljenja i učenja. Dokumentiranje dječjih aktivnosti doprinosi da dijete postane refleksivan po pitanju vlastitog iskustva – pomaže u proučavanju i razumijevanju načina na koji izgrađuju vlastita znanja i stvaraju vlastita razumijevanja kroz rasprave s drugima.“

Citiram Malavasi: „kvaliteta i raznolikost odgojno-obrazovnog djelovanja i iskustva učenja s kojima se djeca susreću omogućuju razvoj od vještina prema kompetencijama, omogućavajući djeci da sama otkriju vlastite kompetencije, koje onda bivaju i socijalno prihvaćene – i, što je najzanimljivije, potiču važnost samoprocjene... Djeci samoprocjena potiče razvoj samosvijesti i spoznaju o vlastitim mogućnostima, pružajući im prilike da se osvrnu na svoj spoznajni i osobni napredak postavljajući si pitanja poput što sam naučio/la, što mogu učiniti dobro, što mi je bilo teško.“

Pitanja za poticanje reflektivnog i metakognitivnog mišljenja djece, a koje navodi autorica Slunjski:

- Kako vam se aktivnost sviđala?
- Koje ste vještine u aktivnosti koristili?
- Koliko ste u aktivnosti bili uspješni?
- Što biste još mogli učiniti da bi aktivnost bila uspješnija?

- Čime ste najviše doprinijeli uspješnosti aktivnosti?
- Što biste mogli učiniti još bolje?
- Koju svoju vještinu biste mogli (još bolje) razviti?

Postupci odgajatelja koji potiču refleksiju i metakogniciju djeteta time otvaraju prostor za razvoj samoregulirajućeg učenja.

Samoregulirano učenje je proces razvoja djetetovih samoregulacijskih vještina koje utječu na cjelokupni djetetov razvoj, a time i na razvoj predškolskih vještina. Samoregulirano učenje važno je za uspješno suočavanje s izazovima cjeloživotnog učenja, a posebice za razvoj kompetencije učiti kako učiti.

Refleksivna pitanja djetetu pomažu u razmatranju učinkovitosti vlastitih akcija i kvalitete vlastitih iskustava, dok metakognitivna pitanja potiču dijete na samoevaluaciju i regulaciju vlastitog mišljenja te odabir primjerenih strategija vlastitog razmišljanja i djelovanja.

Primjeri pitanja za jačanje metakognicije djeteta: Zašto vam je ova tema zanimljiva? Što vas u vezi s temom najviše zanima? Kako biste mogli započeti rješavanje zadatka? Kako biste trebali razmišljati da biste uspješno rješavali zadatak? Kako se način na koji ste razmišljali tijekom aktivnosti mijenjao? Koji vam je način razmišljanja pomogao u rješavanju zadataka? Što ste do sada otkrili ili naučili? Kako ste to otkrili i naučili?

Spoznaja da je znanje rezultat procesa aktivnog sudjelovanja i kreativnog doprinosa djeteta, da je to proces koji posredno može „vidjeti“ i na koji može aktivno utjecati, podloga je za stvaranje koncepta cjeloživotnog učenja koji započinje već u dječjem vrtiću, te doprinosi osposobljavanju djeteta za samoevaluaciju u procesu vlastitog učenja.

Godišnjim planom planiraju se konkretni projekti prema planu odgojitelja, no i taj planje podložan promjenama primjenom načela fleksibilnosti odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, str. 12.).

13. ETIČKI KODEKS

Individualni vrijednosni sustav odrasle osobe, uz normativni sustav vrijednosti promoviran u određenom sociokulturnom kontekstu, moćno djeluje i određuje ukupnost njegova ponašanja i djelovanja. Ako se etičnost afirmira kao načelo onda je na njemu utemeljen kodeks ponašanja u stvari anticipirajući čimbenik teorije i prakse ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Etički kodeks predstavlja svojevrsnu potporu razvoju etičke osjetljivosti i osobnom moralnom integritetu i hrabrosti pojedinca da djeluje u skladu s iskazanim implicitnim sustavom vrijednosti.

Etičkim kodeksom Dječjeg vrtića Ivankovo utvrđuju se pravila dobrog ponašanja djelatnika Dječjeg vrtića Ivankovo koja se temelje na normama međunarodnog i unutarnjeg prava kao i normama koje nisu izražene pravnim propisima, a nužne su za etično postupanje, moralnom sustavu i načelima profesionalne etike. Svi radnici Dječjeg vrtića Ivankovo trebaju se pridržavati Etičkog kodeksa u svome profesionalnom radu, javnom djelovanju prema djeci i roditeljima/starateljima, poslovnim suradnicima, javnim tijelima i institucijama, osnivaču i Ustanovi te u međusobnim odnosima.

Načela Etičkog kodeksa Dječjeg vrtića Ivankovo za uzoran i profesionalan rad su:

1. Načelo zakonitosti, profesionalnosti i stručnosti
2. Načelo uvažavanja ljudskih prava
3. Načelo poštivanja integriteta i dostojanstva osobe
4. Načelo jednakosti i pravednosti
5. Načelo objektivnosti
6. Načelo samostalnosti rada
7. Načelo povjerljivosti, tajnosti i zaštite podataka
8. Načelo transparentnosti, razmjenjivanja informacija i iskustava
9. Načelo poštenja i odgovornosti u radu
10. Načelo mirnog suživota
11. Načelo zaštite osobnog ugleda, struke i ugleda Ustanove.

Kurikulum izradili: Rosana Knežević, ravnateljica, i Nikolina Raič, stručna suradnica, pedagoginja.

Ravnateljica vrtića
Rosana Knežević, mag. praesc. educ.

Predsjednica Upravnog vijeća
Ivana Vučevac Mrković, mag. ing. el.

